

KATİ PİRİ DE KABUL ETTİ: 'KIBRIS SORUNUNA ÇÖZÜM BULUNMADAN KIBRIS'IN (AB'YE) GİRMESİNE İZİN VERİLMESİ... BÜYÜK BİR HATA'

Teoman Ertuğrul TULUN

Analist

Analiz No : 2019 / 8

05.04.2019

Kati Piri, Avrupa Parlamentosu (AP) İlerici Sosyalistler ve Demokratlar İttifakı siyasi grubu içerisinde yer alan, Hollandayı temsil eden bir AP üyesidir. 2014ten bu yana Parlamentonun Türkiye raportörü olarak görev yapmaktadır. Hollanda Parlamentosunun web sitesine göre, İşçi Partisi listesinden APye seçilmiştir. Daha önce Avrupa Parlamentosu'ndaki Sosyal-Demokrat Grubu ve İşçi Partisi ile bağlantılı bir düşünce kuruluşu olan Wiardi Beckman Vakfı için çalışmıştır. 2011'de, genç demokrasilerde siyasi partileri ve demokratik hareketleri destekleyen bir Hollanda enstitüsü olan Hollanda Çok Partili Demokrasi Enstitüsü'nde (NIMD) Güney Kafkasya ve Moldova program yöneticisi olmuştur.[1] Genel olarak Türkiye hakkındaki çok eleştirel görüşleri ile tanınmaktadır.[2] Türk hükümetini eleştirme bahanesiyle sık sık Türkiye'ye ve Türk halkına karşı önyargılı bir tutum ortaya koymuştur.

Brüksel merkezli Barış ve Adalet Platformu (PPJ) web sitesinde kısa bir süre önce Kate Piri ile yapılan bir söyleşi yayınlandı.[3] PPJ kendisini barış, adalet, demokrasi, hukukun üstünlüğü ve insan hakları alanlarındaki gelişmeleri izleyen ve rapor eden, özel olarak Türkiye'ye odaklanan bir platform olarak tanıtmakta ve bunun, kendisini bu konuya adamış bir grup bilim insanının, avukatın, gazetecinin ve sivil toplum eylemcisinin girişimi olduğunu belirtmektedir. [4]

Kati Piri'ye yöneltilen sorular arasında, son AP kararında 1915 olaylarıyla ilgili Ermeni iddialarına yapılan atıfla ilgili bir soru da yer almaktadır. Mardin'i ziyaret edip oradaki Ermeni cemaati ile konuştuğunu belirttikten sonra Kati Piri bu konuda şunları söylemektedir: böylece bu hususlar rapora yansıdı. Birçok Hıristiyan Demokrat politikacı için bunun önemli bir konu olduğunu biliyorum. Ve böylece bu, Türkiye'nin dini azınlıklarla takip ettiği yoldur. Söyleşiyi yapan kişi Ve Ermeni soykırımı, sanırım ☀ şeklinde yorum yaptığında ise, Piri aşağıdaki açıklamayı yapmıştır:

> Evet, ama dürüst olmak gerekirse, bunun katılım müzakerelerinin bir parçası olması

> gerektiğini düşünmüyorum. Ve öyle değil. Aslında, parlamentonun görüşüne atıfta bulunmak dışında raporda bundan söz etmedik. Rapor metninde değil, sadece göz önüne alarak (having regards) bölümünde yer almaktadır. Raportör olarak atandığımdan beri, bu konuyu bu şekilde ele aldık. Son raporda, APnin bu konuya dair açık bir tutumu olmadığı için değil, ancak katılımla ilgili bir Türkiye raporuna yazılmaması gerektiğini düşündüğümüz için buna bir atıf yok.

Türkiye ile ilgili en son AP kararına dair geçen haftaki AVİM Analizimizde belirttiğimiz gibi, Karar giriş paragraflarında, Ermeni soykırımının yüzüncü yılına dair 24 Nisan 2015 tarihli kararını göz önüne alarak ifadelerine yer vermekte ve dip notları aracılığıyla söz konusu kararın metnine atıfta bulunmaktadır.[5] Bu atfın karşılığı olarak, Ermeni Soykırımının Yüzüncü Yılı başlıklı 2015 kararının ikinci giriş paragrafı, Ermeni meselesine siyasi çözüme dair 18 Haziran 1987 tarihli kararını dikkate alarak şeklinde bir ifade içermekte ve yine dip notu yoluyla Ermeni sorununa siyasi bir çözüme dair Karar başlıklı söz konusu kararın metnine atıfta bulunmaktadır. AP'nin 1987 kararının 4. paragrafında ise şunlar belirtilmektedir:

> (AP), mevcut Türk Hükümetinin, Jön Türk hükümeti tarafından işlenen Ermeni halkına yönelik soykırımı kabul etmeyi reddetmesinin, uluslararası hukuk ilkelerini Yunanistan ile görüş farklılıklarına uygulamaktaki isteksizliğinin, Kıbrıstaki Türk işgal kuvvetlerini muhafaza etmesi ve Kürt sorununun varlığını ret etmesinin yanı sıra gerçek parlamenter demokrasi olmamasının ve bu ülkede bireysel ve kolektif özgürlüklere, özellikle de din özgürlüğüne saygı gösterilmemesinin, Türkiye'nin Topluluğa katılmasının değerlendirilmesi olasılığının önündeki başa çıkılamaz engeller olduğuna inanmaktadır;"

Yukarıda belirtilen AVİM analizinde, Avrupa Adalet Divanının APnin 1987 kararıyla ilgili 2003 kararı ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Mahkeme kararı, 1987 kararı herhangi bir zamanda Parlamento tarafından değiştirilebilecek tamamen siyasi nitelikte beyanlar içeren bir belgedir. Bu nedenle, ne kararı hazırlayanlar ve ne de daha kuvvetli nedenlerden dolayı diğer davalı kurumlar bakımından bağlayıcı yasal sonuçları olamaz. demektedir. Bu kararın ışığında, Kati Piri'nin söz konusu röportajda dürüstçe ifade ettiği gibi, bu konu katılım müzakerelerinin bir parçası değildir ve olamaz. Bu konu dürüst ve açıkça Ermeni anlatısının savunucularına ve bu konuyu alışkanlıkla öne çıkartan kişilere hatırlatılmalıdır.

Bu bağlamda, 1915'teki olaylara AP kararlarında yanlı ve düşmanca bir şekilde değinmemek çok daha dürüst bir yaklaşım olacaktır. Bu düşmanca tutum, Türk halkı arasında hayal kırıklığına neden olmakta ve onları AB'den uzaklaştırmaktan başka bir amaca hizmet etmemektedir. Türkiye ve Türk halkı bakımından, tarihsel gerçekleri siyasi kararlarla değiştirmenin mümkün olmadığının AB tarafından artık anlaşılması gerekmektedir.

Kati Piriden samimi itiraf

Söyleşiyi yapan kişinin, 2018 Ocak ayında Türk gazetesi Hürriyete, AB Türkiyeye yönelik

siyasasında bazı yanlışlar yaptı dediniz. Bunlara örnek verebilirmisiniz? şeklindeki sorusuna Piri aşağıdaki sürpriz cevabı veriyor:

> Bence Kıbrıs sorununu çözmeden Kıbrısın (ABye) girişine izin verdiğimiz an, Türkiye ile ilgili olarak herhangi bir şekilde iyi bir politika bulmak için oybirliği sağlamak kuralından vazgeçtiğimiz andır. Türkiye ile belirli stratejileri engelleyebilecek ve her zaman engelleyecek bir üye devletiniz varsa ☀ Bunun büyük bir hata olduğunu düşünüyorum.

Bu yanıt, Türkiye hakkında rapor hazırlamaktan sorumlu olan bir AP üyesinden ne yazık ki nadiren duyulabilecek dürüst bir değerlendirmedir. Piri muhtemelen bu sözleri için eleştirilecektir, ancak sözlerinin arkasında durmasını ümit ediyoruz.

Güney Kıbrıs Rum Yönetimi Türkiyenin itirazlarına rağmen ABye nasıl kabul edildi?

Güney Kıbrıs Rum Yönetimi 1990 yılında o dönemde Avrupa Topluluğu olan Avrupa Birliğine tam üye olmak için başvuruda bulundu. AB Bakanlar Konseyi 1995 yılında Kıbrıs Rum başvurusunu kabul etti ve AB Hükümetler arası Konferansının bitiminden altı ay sonra katılım müzakerelerine başlanmasına karar verdi.

Türkiye ve Kıbrıs Türk tarafı, 1959 Londra ve Zürih Antlaşmaları ve 1960 Garanti Antlaşması uyarınca, Kıbrıs Rum Yönetiminin Türkiye üye değilken ABye katılmak için bu tür bir başvuruyu yapmaya ve başvuru yapmış ise ABye katılmaya meşru bir yetkisi olmadığı gerekçesiyle bu sürece itiraz etmişlerdir. Türkiye ayrıca, AB Bakanlar Konseyinin 6 Mart 1995 tarihli Kararında belirtilen şekilde AB ile Kıbrıs Rum Yönetimi arasında katılım müzakereleri başlatılmasının, kapsamlı bir çözüm için Kıbrıs'ta her iki tarafça kabul edilmiş bulunan parametrelerin değiştirilmesi yolunda bir adım olacağına dikkat çekmiştir.[6]

Bu bağlamda, önde gelen Uluslararası Hukuk Profesörlerinden H. Mendelson Q.C. , Güney Kıbrıs Rum Yönetiminin ABye tek taraflı üyelik başvurusunun hukuki yönleri hakkında kapsamlı bir görüş hazırlamıştır. Profesör Mendelson' un bu hukuki görüşü, BM Genel Kurulu ve Güvenlik Konseyi belgesi olarak yayınlanmıştır.[7]

Profesör Mendelson' a göre, Kıbrıs Rum Yönetiminin ABye katılma başvurusu, 1960 Garanti Antlaşmasının, Kıbrıs, Türkiyenin ve Yunanistanın her ikisinin üye olmadığı herhangi bir Devlet ile hiçbir şekilde kısmen veya bir bütün olarak siyasi veya ekonomik birliğe katılamaz şeklindeki hükmünün ihlalidir. Bu uygulama, 1960 Garanti Antlaşmasının yanı sıra 1960 Antlaşmalarının kurduğu hukuki ve siyasi yeni düzenin (state of affairs) ve bunun kapsamındaki uluslararası taahhütlerin ihlalini oluşturmaktadır.[8]

Kıbrıs sorununda yıllar sonra ne oldu?

Yukarıda da değinildiği gibi, Kati Piri bu soruya yerinde bir cevap veriyor: Kıbrıs'ta bir çözüm bulmak için en büyük baskı aracı AB üyeliği idi ve biz bir çözüm olmadan bunu

hediye gibi verdik.

Güney Kıbrıs Rum Yönetimi 2004ten beri AB üyesidir. O zamandan bu yana Doğu Akdenizin istikrarında iyileşmeler olduğunu söylemek mümkün değildir. AB için büyük önem taşıyan bu bölge, sürekli potansiyel istikrarsızlığa maruz kalmakta ve uyumdan ziyade çatışmalarla betimlenmektedir. Kıbrıs Rumlarının Türkiye'ye karşı sürekli biçimde koalisyon oluşturma çabaları, bölgeyi gün geçtikçe daha fazla tehlikeye sürüklemektedir.

Kıbrıslı Rum siyasetçilerin ve halkının, on yıllardır fiili olarak iki taraf arasında bölünmüş olan Kıbrıs adasının sorunlarının temel nedenleri hakkında içe dönük bir muhasebe yaptıkları söylenemez. Güney Kıbrıs Rum Yönetiminin ABye Kıbrıs olarak katılması, Kıbrıs Rum tarafının kayıtsız ve sorumsuz tavrını güçlendiren bir ödül olmuştur. Bu hak edilmemiş ödül, Kıbrıs Rum tarafının, Türkiyenin 1960 Garanti Antlaşması uyarınca garantör bir devlet olarak sahip olduğu haklara dayanarak 1974'te Kıbrıs'a askeri müdahalede bulunmaya zorlanmasına kadar Kıbrıs Türk tarafının sistematik biçimde mağdur edildiğini, ötekileştirildiğini ve kitlesel şiddete maruz kaldığını rahatça unutmasına olanak sağlamıştır.

Bu arada AB, Brexit' ten sonra, İngiliz Akrotiri ve Dhekelia askeri üsleri nedeniyle kendisini Kıbrıs adasında da Birleşik Krallığın komşusu olmaya hazırlıyor. Bu bağlamda, Kıbrısın herhangi bir Devlet ile hiçbir şekilde kısmen veya bir bütün olarak siyasi veya ekonomik birliğe katılmasını yasaklayan 1960 Garanti Antlaşması temelinde Türkiyenin adadaki garantör statüsü sürmektedir.

Bölgeye yıllardır istikrar getirilmesi mümkün olmamıştır. Böyle bir sonucun ortaya çıkmasında ABnin önemli bir tarihsel sorumluluğu bulunduğuna şüphe yoktur.

**Bu Analiz yazısının aslı İngilizce olarak kaleme alınmıştır.*

***Fotoğraf: Hürriyet Daily News.*

[1] Drs. K. (Kati) Piri, CV, Parlement, 2014, https://www.parlement.com/id/vjgpegdrao49/k_kati_piri.

[2] Maïa de La Baume, MEPs Vote to Criticize Turkey on Democracy, *Politico*, 04 Nisan 2016, http://www.politico.eu/article/meps-vote-to-criticize-turkey-on-democracy-european-parliament-refugee-crisis/.

[3] José Miguel Rocha, Kati Piri: Our Red Line on Turkey Has Been Crossed, and That Is How We Have Ended up with Our Position Today , *Platform Peace & Justice*, 12 Mart 2019, blm. Brussels Talks, http://www.platformpj.org/kati-piri-our-red-line-on-turkey-has-been-crossed-and-that-is-how-we-have-ended-up-with-our-position-today/.

[4] About Us, Platform Peace & Justice, t.y., http://www.platformpj.org/about-us/.

[5] Teoman Ertuğrul Tulun, European Parliaments Unconstructive Approach Towards Turkey, *Center For Eurasian Studies (AVİM)*, 20 Mart 2019, blm. Analysis, 2019/6, http://avim.org.tr/en/Analiz/EUROPEAN-PARLIAMENT-S-UNCONSTRUCTIVE-APPROACH-TOWARDS-TURKEY.

[6] Circular Note Sent To The Embassies Of The EU Member States Concerning The Greek Cypriot Application To The EU, 30 June 1997 (Republic of Turkey Ministry of Foreign Afairs, 30 Haziran 1997), http://www.mfa.gov.tr/circular-note-sent-to-the-embassies-of-the-eu-member-states-concerning-the-greek-cypriot-application-to-the-eu_-30-june-1997.en.mfa.

[7] Ümit Pamir, Letter Dated 5 Ocober 2001 from Permanent Representatve of Turkey to The United Nations Address to the Secretary General (United Nations, 09 Ekim 2001), A/56/451-S/2001/953.

[8] British Professor of International Law Prof. H. Mendelson Q.C.s Opinion on the Legal Aspects of the One-Sided Membership Application of the Greek Cypriot Administration of Southern Cyprus to the European Union (Republic of Turkey Ministry of Foreign Afairs, t.y.), http://www.mfa.gov.tr/british-professor-of-international-law-prof_-h_-mendelson-q_c__s-opinion-on-the-legal-aspects-of-the-one-sided-membership.en.mfa.

Yazar Hakkında :

Teoman Ertuğrul Tulun , Avrasya İncelemeleri Merkezi'nde (Ankara) analisttir. Dr. Teoman Ertuğrul Tulun, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi doktorasını Ankara İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi'nde tamamladı. Avrupa Birliği Çalışmaları, Küreselleşme, Yabancı Düşmanlığı, Nefret Söylemi Çalışmaları ve Uluslararası İlişkiler *alanlarında çalışmalar yapmaktadır.*

Atıfta bulunmak için: TULUN, Teoman Ertuğrul. 2026. "KATİ PİRİ DE KABUL ETTİ: 'KIBRIS SORUNUNA ÇÖZÜM BULUNMADAN KIBRIS'IN (AB'YE) GİRMESİNE İZİN VERİLMESİ ☀ BÜYÜK BİR HATA'." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2019 / 8. Nisan 05. Erişim Kasım 10, 2026. https://mail.avim.org.tr/tr/Analiz/KATI-PIRI-DE-KABUL-ETTI-KIBRIS-SORUNUNA-COZUM-BULUNMADAN-KIBRIS-IN-AB-YE-GIRMESINE-IZIN-VERILMESI-BUYUK-BIR-HATA

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır